

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра іноземної філології та перекладу

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради

02.06.2025

протокол № 08, п. 8

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 02.06.2025 № 104

***ОСНОВИ ТЕОРІЇ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ /
FUNDAMENTALS OF LINGUAL COMMUNICATION***

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр» /	bachelor
Галузь знань	В Культура, мистецтво, гуманітарні науки /	Culture, Arts, Humanities
Спеціальність	B11 Філологія /	Philology
Спеціалізація	В 11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська /	Germanic Languages and Literatures (including translation), First Foreign Language - English
Освітня програма	Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська /	Germanic Languages and Literatures (including translation), First Foreign Language - English

Розробник: Нечипоренко Віолета, кандидат філологічних наук, доцент

Гарант освітньої програми «Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська» - Тимошук Наталія, кандидат філологічних наук, доцент _____

Обговорено та схвалено:

на засіданні кафедри іноземної філології та перекладу від 28.04.2025
протокол № 04;

на засіданні вченої ради обліково-фінансового факультету від 22.05.2025
протокол № 05.

Рецензенти:

Ткачук Тетяна, кандидат філологічних наук, доцент.

Прадівлянна Людмила, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови та методики її навчання Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Редактор: Фатєєва Т.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 16.06.2025 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк.1,22 .
Обл.-вид. арк. 0,98. Тираж 2. Зам. № 270.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Мета вивчення освітнього компонента.

Вивчення ОК «Основи теорії мовної комунікації» передбачає формування у здобувачів вищої освіти фундаментальних знань з теорії і методології дослідження лінгвістичних явищ, мовленнєвої ситуації, мовних картин світу, професійних навичок за фахом «Філологія».

Мета вивчення - формування у здобувачів вищої освіти системи сучасних прагмалінгвістичних знань про структуру, закономірності та найважливіші аспекти мовної (у тому числі міжкультурної) комунікації, вмінь використовувати набуті знання у практиці іншомовного спілкування, перекладу і у науковому аналізі мовленнєвої взаємодії, висвітлення ролі мовної комунікації у контактній зоні, поняття про мову і стиль мовлення та тактики спілкування.

Результати вивчення освітнього компонента, його місце в освітньому процесі.

«Основи теорії мовної комунікації» являє собою комунікативно орієнтований курс вивчення ділової мови, охоплює необхідну теоретичну інформацію (лінгвістичну, психолінгвістичну, психологічну, етичну), практичні рекомендації з оволодіння мовними жанрами, а також питання, переважно пошукового проблемного характеру, завдання репродуктивного (наприклад, спостереження, аналіз тексту) і творчого плану (рольові ігри, виступи й ін.).

Результатом вивчення ОК «Основи теорії мовної комунікації» для освітньої програми «Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська» є формування комплексу компетентностей:

- **інтегральна компетентність:** здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

- **загальні компетентності:**

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

- спеціальні (фахові) компетентності:

СК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

СК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

СК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.

СК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати англійську та німецьку мови в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

СК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

СК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

СК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та англійською і німецькою мовами.

СК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів

СК 11. Здатність до надання консультацій з дотриманням норм літературної мови та культури мовлення.

СК 12. Здатність до організації ділової комунікації.

Формування зазначених компетентностей передбачає формування *культурологічних, соціолінгвістичних, прагматичних* субкомпетентностей, а також *уміння вчитися*:

- володіти і оперувати термінологічним апаратом теорії мовної комунікації;
- орієнтуватися в сучасних підходах до вивчення і аналізу мовних явищ;
- вміти застосовувати набір дослідницьких інструментів для аналізу мовної картини світу, мовленнєвої ситуації;
- володіти базовими навичками міжкультурної комунікації;
- застосовувати методи і прийоми самостійного розв'язання комунікативних завдань у професійній діяльності.

Програмні результати навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Основи теорії мовної комунікації» полягають:

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та англійською і німецькою мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та англійською та німецькою мовами.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 14. Використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 20. Здійснювати ефективну міжкультурну комунікацію, моделювати комунікативні акти з урахуванням соціокультурного контексту, дискурсивних страт, мовного етикету та перекладацьких викликів.

Міждисциплінарні зв'язки: програма упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів, пов'язана з вивченням таких нормативних ОК, як «Практичний курс англійської мови», «Вступ до мовознавства», закладає підґрунтя для подальшого вивчення «Української мови та культури мовлення».

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компонента. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Критерії оцінювання результатів навчання

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з освітнього компонента, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом НПП виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Для очної форми навчання поточна робота оцінюється в 100 балів, підсумковий контроль (екзамен) оцінюється в 100 балів.

До екзамену допускаються всі здобувачі вищої освіти, які набрали за результатами поточної роботи протягом семестру 60 балів.

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компонента для здобувачів очної форми навчання визначається як середньоарифметична сума балів поточної роботи та екзамену.

Кращим здобувачам, які повністю виконали програму з освітнього компонента, виявили активність в науково-дослідній роботі за відповідною

тематикою, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях та за результатами поточної роботи набрали 90 і більше балів, науково-педагогічний працівник має право виставити результат екзамену без опитування (при усному екзамені) чи виконання екзаменаційного завдання (при письмовому екзамені).

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компонента для здобувачів заочної форми навчання оцінюється в 100 балів, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу від 17.06.2024 № 08 (зі змінами від 25.11.2024, протокол № 12).

Згідно з цим же Положенням здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право в день оголошення результатів звернутися із заявою на ім'я директора з проханням апеляційного перегляду оцінки.

Обсяг освітнього компонента в кредитах та його розподіл (тематичний план)

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю	Бальна оцінка
	Усього годин/кредитів	з них				
		лекції	практичні заняття	самостійна робота здобувачів		
Тема 1. Теорія мовної комунікації як наука і навчальна дисципліна.	8	2	2	4	В, Д, ПЗ	7
Тема 2. Етапи становлення і розвитку теорії мовної комунікації. Історія вивчення мовленнєвої діяльності	8	-	2	6	В, П, УД	7
Тема 3. Комунікація в структурі людської цивілізації. Роль комунікації в інформаційному суспільстві	8	2	2	4	ПЗ, Т, П	7
Тема 4. Структура теорії мовної комунікації та її понятійний апарат	8	2	2	4	В, Д, УД, КТ	7
Тема 5. Види мовлення як діяльності	8	2	2	4	В, Д, ПЗ	7
Тема 6. Дискурс як глобальна одиниця організації мовного коду в комунікації. Текст як результат і одиниця комунікація	8	2	2	4	ПЗ, ТД, П	7

Тема 7. Моделі масової комунікації: реклама, пропаганда, паблік рілейшнз	8	-	2	6	ПР, УД, ПЗ	7
Тема 8. Особливості міжкультурної комунікації. Бар'єри міжкультурної комунікації	8	2	2	4	ПЗ, Т, П	7
Тема 9. Універсальні та етноспецифічні аспекти мовного спілкування	8	2	2	4	В, Д, ПЗ	7
Тема 10. Комунікативні хиби та невдачі.	8	-	2	6	Д, УД, КТ, РМГ	7
Тема 11. Особливості невербальної комунікації	8	2	2	4	В, ТД, ПЗ, К	7
Тема 12. Комунікативні технології. Теорія переговорів	8	-	2	6	В, УД, П	7
	24	-	-	24	ІЗ	16
Загальний обсяг навчального часу	120	16	24	80	-	100
Підсумковий контроль – екзамен						

Перелік умовних позначень форм контролю та оцінка їх у балах:

ТД – термінологічний диктант – 1 бал

УО – усне опитування – 1 бал

УД – участь у дискусії – 1 бал

Т – тестування – 1 бал

КТ – комп'ютерне тестування – 1 бал

В – відповідь на практичних заняттях – 2 бал

ПЗ – письмові завдання – 2 бали

К – кейс-стаді – 2 бали

РМГ – робота в малих групах – 2 бали

Д – доповідь – 3 бали

П – презентація – 4 бали

ПР – проєкт – 4 бали

ІЗ – індивідуальні завдання – 16 балів як сума балів за виконання таких видів завдань:

- курси на платформі Prometheus або на інших сервісах – 5 балів:

Культура толерантності: як побудувати суспільство, комфортне для всіх https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+TOL101+2020_T3/about

Діалог та медіація: Шлях до порозуміння

https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+MEDIATE101+2020_T1/about

Цифрові комунікації в глобальному просторі

<https://courses.prometheus.org.ua/courses/course->

[v1:Prometheus+ITArts101+2017_T1/about](https://vumonline.ua/course/prometheus-it-arts-101-2017-t1/about)

Онлайн курс: Теорія поколінь: знаходимо спільну мову

(vumonline.ua) <https://vumonline.ua/course/generation-theory/>

"Академічна доброчесність в університеті" - ВУМ online

(vumonline.ua) <https://vumonline.ua/course/academic-integrity-at-the-university/>

- участь у наукових заходах – 5 балів;
- складання ментальної карти до теми – 3 бали;
- есе – 3 бали.

II. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Зміст освітнього компонента (теми програми).

Тема 1. Теорія мовної комунікації як наука і навчальна дисципліна

Теорія мовної комунікації як наука і навчальна дисципліна. Сутність, категорії мовної комунікації та її взаємозв'язки з іншими галузями знань, предмет і завдання теорії мовної комунікації, методи теорії мовної комунікації.

Тема 2. Етапи становлення і розвитку теорії мовної комунікації.

Історія вивчення мовленнєвої діяльності

Виокремлення теорії мовної комунікації – соціально-наукового знання про мову як мовний код. Співвіднесення теорії мови і теорії комунікації. Етапи становлення теорії комунікації: 1) друга половина 40-х років XX ст. (перші моделі комунікації); 2) 50-60-ті роки XX ст.; 3) 90-ті роки XX ст. і дотепер.

Витоки теорії мовленнєвої діяльності. Античні й середньовічні підходи до мовленнєвої діяльності. XIX століття у вивченні мовленнєвої діяльності. Внесок О. О. Потебні, Ф. де Соссюра, В. фон Гумбольдта. Вивчення мовленнєвої діяльності у XX столітті. Актуальні питання теорії мовної комунікації на сучасному етапі. Внесок учених вітчизняної лінгвістичної школи.

Тема 3. Комунікація в структурі людської цивілізації.

Роль комунікації в інформаційному суспільстві

Комунікація як процес. Загальні характеристики комунікації. Види комунікації: візуальна, вербальна, перформансна. Комунікативний простір. Мова та її функції.

Поняття про інформаційне суспільство. Поняття про інформаційний простір і масову комунікацію. Феномен інформаційних війн. Зміни комунікативних технологій та їх значення в інформаційному суспільстві. Процеси говоріння/ слухання, письма/читання в умовах сучасної комунікації. Технічні засоби спілкування, їх вплив на розвиток комунікативних процесів в інформаційному суспільстві. Спілкування – невід'ємна частина життєдіяльності особистості.

Тема 4. Структура теорії мовної комунікації та її понятійний апарат

Фактори процесу комунікації: комунікатор, цільова аудиторія, повідомлення, канал комунікації. Дихотомії процесу комунікації: вербальна/візуальна, ієрархічна/демократична, агресивна/сприятлива, комунікативна/метакомунікативна, усна/письмова.

Поняття про комунікативний акт. Складові комунікативного акту. Конситуація (екстралінгвістичний компонент комунікативного акту). Зміст

конситуації. Контекст (семантичний компонент комунікативного акту). Типи контексту. Пресупозиція як когнітивний компонент комунікативного акту. Мовлення як лінгвістичний компонент комунікативного акту.

Тема 5. Структура мовної особистості як учасника комунікативного процесу

Комунікативна складова мовної особистості. Комунікативна роль. Комунікативний статус. Комунікативна позиція та її різновиди. Комунікативний тип. Класифікація комунікативних типів. Соціометрична складова мовної особистості. Психологічна складова мовної особистості. Соціоінтерактивна складова мовної особистості. Мовна складова. Мовленнєво-риторична складова мовної особистості. Національно-культурна складова мовної особистості.

Тема 6. Дискурс як глобальна одиниця організації мовного коду в комунікації. Текст як результат і одиниця комунікації

Поняття про дискурс. Основні підходи до розуміння дискурсу. Мовленнєвий жанр. Підходи до аналізу дискурсу. Типи і види дискурсу. Інституційні дискурси.

Основні підходи до тлумачення тексту. Співвідношення понять «дискурс» - «текст» - «мовлення». Текстові категорії. Типологія текстів. Значення тексту в комунікації.

Тема 7. Моделі масової комунікації: реклама, пропаганда, паблік рілейшнз

Моделі масової комунікації. Поняття про прикладні комунікації. Ключові елементи даного типу комунікації: цільова аудиторія, канал комунікації, метакомунікативні знання, контекст. Семіотичні моделі реклами. Моделі імідж-комунікації і пропаганди. Паблік рілейшнз як комунікативна дисципліна. Методи аналізу масової комунікації. Моделі комунікації в масовій культурі.

Тема 8. Особливості міжкультурної комунікації. Бар'єри міжкультурної комунікації

Поняття культури. Типи культур. Національна мова як компонент бізнес-культури. Поняття «міжкультурна комунікація». Особливості міжкультурної комунікації. Перешкоди і бар'єри міжкультурної комунікації, шляхи їх подолання.

Тема 9. Універсальні та етноспецифічні аспекти мовного спілкування

Основні закони спілкування. Особливості міжособистісного спілкування. Вплив індивідуально-психологічних особливостей на процес ефективного

спілкування. Тенденції розвитку сучасного спілкування. Ситуативний контекст спілкування. Зворотний зв'язок комунікації.

Вплив національно-культурних чинників на процес спілкування. Ідіотетичне у мовному спілкуванні. Аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації. Національно-культурна символіка. Стереотипи. Національно-культурна специфіка мовленнєвого етикету.

Тема 10. Комунікативні хиби та невдачі

Національні уявлення про простір і час. Національно-культурні цінності. Ієрархічні відносини в різних культурах. Різні культури – різні правила обміну інформацією. Невербальні знаки. Культурні стереотипи і асоціації. «Зони чутливості» в різних культурах.

Тема 11. Особливості невербальної комунікації

Взаємозв'язок вербальних і невербальних засобів спілкування. Типові якості особистості та притаманні їм невербальні ознаки. Паралінгвістика як наука. Фонація. Кінесика. Правила просторової організації. Жести у системі невербальних засобів комунікації. Види жестів. Інші невербальні засоби комунікації.

Тема 12. Комунікативні технології. Теорія переговорів

Соціологічні і психологічні моделі комунікації. Політичні технології: основні поняття. Поняття про перформанс. Релігійні технології.

Поняття про переговори. Гарвардська модель переговорів. Умови, необхідні для успішного ведення переговорів. Перешкоди у веденні переговорів. Методика ведення переговорів: активне слухання, підтвердження точки зору, співпереживання, варіанти вибачень. Головні показники успішності переговорів. «Примусова» дипломатія. Суперечка як словесне змагання. З історії розвитку мистецтва ведення суперечки. Різновиди суперечок. Етичні норми ведення суперечки. Роль суперечки в діловому спілкуванні.

Структура освітнього компонента

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача вищої освіти, годин
Розуміти сутність поняття «мовна комунікація»; знати загальні характеристики мовної комунікації; усвідомлювати ключові підходи до розуміння комунікації як процесу; характеризувати актуальні проблеми і напрямки досліджень; характеризувати методи теорії мовної комунікації; характеризувати категорії мовної комунікації; визначати і аналізувати взаємозв'язки теорії мовної комунікації з іншими галузями знань.	Тема 1. Теорія мовної комунікації як наука і навчальна дисципліна <i>Лекція № 1</i> <u>План лекції</u> 1. Сутність, категорії, предмет і завдання теорії мовної комунікації. 2. Методи теорії мовної комунікації. 3. Взаємозв'язки теорії мовної комунікації з іншими галузями знань. Рекомендовані джерела: Основні: 2, 3, 4, 5, 6, 7 Додаткові: 8, 9, 12, 14, 16, 22, 23, 24 Інтернет-ресурси: 26, 30, 33-37, 40	2
	<i>Самостійна робота</i> Вивчення та доповнення теоретичного матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття, актуалізація знань з дисциплін, які вивчалися раніше. Розробити 10 тестових завдань за матеріалами теми «Теорія мовної комунікації як наука і навчальна дисципліна».	4
	<i>Практичне заняття № 1</i> <u>Питання до заняття</u> 1. Теорія комунікації як соціально-наукове знання. 2. Основні галузі комунікативістики. 3. Прикладні аспекти теорії мовної комунікації.	2
Характеризувати підходи до визначення етапів розвитку теорії мовної комунікації; усвідомлювати особливості кожного етапу розвитку дисципліни; аналізувати передумови виникнення вчень про мовленнєву діяльність; характеризувати тенденції розвитку досліджень мовної комунікації;	Тема 2. Етапи становлення і розвитку теорії мовної комунікації. Історія вивчення мовленнєвої діяльності <i>Практичне заняття № 2</i> <u>Питання до заняття</u> 1. Специфіка розуміння феномену людської комунікації. 2. Періодизація теорії мовної комунікації. Особливості кожного етапу розвитку теорії мовної комунікації. 3. Витоки теорії мовленнєвої діяльності. Античні і середньовічні	2

усвідомлювати внесок вітчизняної лінгвістичної школи у вивчення мовної комунікації; аналізувати особливості кожного етапу розвитку теорії мовної комунікації; характеризувати сучасний стан вітчизняної і світової теорії мовної комунікації; розуміти історичний розвиток теорії мовленнєвої діяльності; характеризувати особливості кожного історичного етапу досліджень; аналізувати внесок інших наук у розвиток теорії мовної комунікації.	підходи до вивчення мовленнєвої діяльності. 4. XIX століття у вивченні мовленнєвої діяльності. 5. Вивчення мовленнєвої діяльності у XX столітті. 6. Актуальні питання мовної комунікації на сучасному етапі. Рекомендовані джерела: Основні: 2, 3, 4, 5, 6 Додаткові: 8, 9, 12, 14, 16, 18, 23, 24 Інтернет-ресурси: 26, 30, 35, 39, 40	
Розуміти ключові підходи до розуміння комунікації як процесу; характеризувати місце і значення комунікації в структурі людської цивілізації; усвідомлювати загальні характеристики різних видів комунікації; пояснювати сутність понять «інформаційне суспільство», «комунікативна технологія»; розуміти головні ознаки і особливості масової комунікації; аналізувати основні функції технічних засобів спілкування; аналізувати особливості різних видів комунікації;	Тема 3. Комунікація в структурі людської цивілізації. Роль комунікації в інформаційному суспільстві <i>Лекція № 2</i> <u>План лекції</u> 1. Комунікація як процес. 2. Загальні характеристики комунікації. 3. Поняття про моделі комунікації. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 Додаткові: 8, 9, 12, 13, 16, 18, 19, 22, 23, 24, 25 Інтернет-ресурси: 26, 29, 30, 31, 32, 34	6
	<i>Самостійна робота</i> Вивчення і доповнення матеріалу лекції, підготовка до практичного заняття з використанням оригінальних англомовних джерел. Підготувати доповідь-презентацію на одну із запропонованих тем: «Спілкування - невід'ємна частина життєдіяльності особистості», «Що день прийдешній нам готує?».	4

аналізувати особливості інформаційного суспільства; характеризувати різні засоби ділового спілкування.	Практичне заняття № 3 <u>Питання до заняття</u> 1. Види комунікації. 2. Комунікативний простір. 3. Поняття про інформаційне суспільство, інформаційний простір і масову комунікацію. 4. Зміни комунікативних технологій та їх значення в інформаційному суспільстві. 5. Технічні засоби спілкування, їх вплив на розвиток комунікативних процесів в інформаційному суспільстві.	2
Усвідомлювати основні характеристики факторів комунікації і їх вплив на процес спілкування; пояснювати різницю між демократичною і ієрархічною комунікацією, вербальною і візуальною; характеризувати комунікативний акт і його основні складові; визначати тип комунікації; аналізувати особливості комунікативного і мета-комунікативного повідомлення; аналізувати особливості усної і письмової комунікації; характеризувати компоненти комунікативного акту; аналізувати зміст конситуації; визначати типи контексту; аналізувати мовлення як лінгвістичний компонент комунікативного акту.	Тема 4. Структура теорії мовної комунікації та її понятійний апарат Лекція № 3 <u>План лекції</u> 1. Фактори процесу комунікації. 2. Типи каналів комунікації. 3. Дихотомії процесу комунікації. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 Додаткові: 9, 12, 13, 14, 16, 22, 23, 24, 25 Інтернет-ресурси: 26, 28, 29, 30, 31	2
	<i>Самостійна робота</i> Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу, самостійний аналіз факторів комунікації. Розробити 10 тестових завдань за матеріалами теми «Структура теорії мовної комунікації та її понятійний апарат».	4
	Практичне заняття № 4 <u>Питання до заняття</u> 1. Зміст та структура поняття «комунікативний процес». 2. Сутність поняття «комунікативний шум». 3. Поняття про комунікативний акт. 4. Складові комунікативного акту. 5. Мовлення як лінгвістичний компонент комунікативного акту.	2
Розуміти структуру мовної особистості; усвідомлювати специфіку комунікативної ролі і комунікативного статусу; пояснювати особливості комунікативного типу;	Тема 5. Структура мовної особистості як учасника комунікативного процесу Лекція № 4 <u>План лекції</u> 1. Комунікативна складова мовної особистості. 2. Комунікативна роль. 3. Комунікативний тип.	2

визначати комунікативну роль і комунікативний статус; визначати комунікативний тип; аналізувати різні складові мовної особистості; складати комунікативний паспорт особистості.	Рекомендовані джерела: Основні: 1, 3, 4, 5, 6 Додаткові: 8, 9, 12, 14, 16, 23 Інтернет-ресурси: 27, 28, 29, 31, 35	
	<i>Самостійна робота</i> Узагальнення матеріалу лекційного заняття, підготовка до практичного заняття з використанням оригінальних англомовних джерел. Підготовка реферативного повідомлення / доповіді.	4
	Практичне заняття № 5 <u>Питання до заняття</u> 1. Комунікативний статус. 2. Психологічна складова мовної особистості. 3. Соціоінтерактивна складова мовної особистості.	2
Розуміти сутність поняття «дискурс»; характеризувати основні підходи до розуміння дискурсу; аналізувати типи дискурсу; пояснювати сутність поняття «текст»; аналізувати особливості кожного типу текстів; визначати особливості дискурсу і мовленнєвого жанру; аналізувати науковий, педагогічний і політичний дискурси; аналізувати основні підходи до тлумачення тексту; характеризувати текстові категорії.	Тема 6. Дискурс як глобальна одиниця організації мовного коду в комунікації. Текст як результат і одиниця комунікації Лекція № 5 <u>План лекції</u> 1. Поняття про дискурс. 2. Мовленнєвий жанр. 3. Типи дискурсу. 4. Основні підходи до тлумачення тексту. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 5, 6 Додаткові: 8, 9, 12, 14, 16, 22, 23 Інтернет-ресурси: 26, 27, 29, 30, 31, 33, 34	2
	<i>Самостійна робота</i> Узагальнення матеріалу лекційного заняття, опрацювання першоджерел, підготовка до практичного заняття. Підготовка тестових завдань до теми «Текст як результат і одиниця комунікації». Підготовка презентації на тему «Дискурс – це єдність тексту та комунікативної ситуації».	4
	Практичне заняття № 6 <u>Питання до заняття</u> 1. Науковий дискурс. 2. Політичний дискурс. 3. Співвідношення понять «дискурс» - «текст» - «мовлення». 4. Типологія текстів. 5. Поняття про текстові категорії.	2

Розуміти особливості моделей масової комунікації; усвідомлювати тенденції розвитку прикладних комунікацій; аналізувати природу рекламних комунікацій; пояснювати сутність пропагандистських і іміджевих моделей комунікації; аналізувати ключові елементи прикладних комунікацій (цільова аудиторія, канал комунікації, метакомунікативні знання, контекст); застосовувати методи аналізу масової комунікації; виявляти критерії масової культури.	Тема 7. Моделі масової комунікації: реклама, пропаганда, паблік рілейшнз Практичне заняття № 7 <u>Питання до заняття</u> 1. Поняття про моделі масової комунікації. 2. Поняття про прикладні комунікації. 3. Моделі імідж-комунікації і пропаганди. 4. Моделі комунікації в масовій культурі. 5. Семіотичні моделі реклами. 6. Паблік рілейшнз як комунікативна дисципліна. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 3, 4, 5, 6 Додаткові: 8, 9, 12, 13, 18, 25 Інтернет-ресурси: 31, 32, 33, 34, 38	2
	<i>Самостійна робота</i> Підготовка до практичного заняття. Підготувати проєкт на одну із запропонованих тем: «Особливості телевізійних новин як комунікації», «Комунікативний аналіз телевізійної реклами», «Міфологія американського кіно», «Імідж політичної партії».	6
Розуміти сутність поняття «культура» з точки зору теорії мовної комунікації; аналізувати сучасні тенденції зіставного вивчення культур; усвідомлювати роль міжкультурної комунікації в сучасному світі; аналізувати причини виникнення бар'єрів міжкультурної комунікації; визначати особливості кожного типу культури; - аналізувати різні види перешкод в процесі міжкультурного спілкування; - оцінювати і аналізувати різні шляхи подолання бар'єрів міжкультурної комунікації.	Тема 8. Особливості міжкультурної комунікації. Бар'єри міжкультурної комунікації Лекція № 6 <u>План лекції</u> 1. Поняття культури. Типи культур. 2. Поняття про міжкультурну комунікацію. 3. Особливості міжкультурної комунікації. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 6, 7 Додаткові: 8, 10, 11, 12, 15, 17, 20, 21 Інтернет-ресурси: 32, 33, 34, 35	2
	<i>Самостійна робота</i> Вивчення та доповнення матеріалу лекції: класифікація типів культур, підбір ілюстративного матеріалу, підготовка презентацій.	4
	Практичне заняття № 8 <u>Питання до заняття</u> 1. Перешкоди і бар'єри міжкультурної комунікації. 2. Шляхи подолання бар'єрів міжкультурної комунікації.	2

Розуміти методологію вивчення законів спілкування; характеризувати ситуативний контекст спілкування; розуміти особливості етноспецифічних аспектів мовного спілкування; характеризувати параметри вияву вербальних і невербальних особливостей міжкультурної комунікації; оцінювати комунікативні акти з позицій законів спілкування; прогнозувати і аналізувати зворотний зв'язок комунікації; диференціювати універсальні та етноспецифічні аспекти мовного спілкування; аналізувати національно-культурну символіку; характеризувати національно-культурні стереотипи.	Тема 9. Універсальні та етноспецифічні аспекти мовного спілкування <i>Лекція № 7</i> <u>План лекції</u> 1. Основні закони спілкування. 2. Особливості міжособистісного спілкування. 3. Тенденції розвитку сучасної комунікації. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 6, 7 Додаткові: 8, 10, 11, 12, 15, 17, 20, 21 Інтернет-ресурси: 32, 33, 34, 35	2
	<i>Самостійна робота</i> Узагальнення матеріалу лекційного заняття, підготовка до практичного заняття, відбір ілюстративного матеріалу. Підготовка презентації, слайдів за матеріалами теми «Етноспецифічні аспекти мовного спілкування».	4
	Практичне заняття № 9 <u>Питання до заняття</u> 1. Поняття про артефакти. 2. Поняття про ментефакти. Види ментефактів. 3. Поняття про концепт. 4. Вплив національно-культурних чинників на процес спілкування. 5. Аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації.	2
Розуміти сутність поняття «комунікативна хиба»; аналізувати причини і наслідки комунікативних невдач; усвідомлювати причини виникнення культурних стереотипів; виявляти відображення в мові національних уявлень про простір і час; визначати мовленнєві ознаки ієрархічних відносин в різних культурах; оцінювати шляхи подолання «зон чутливості» в різних культурах.	Тема 10. Комунікативні хиби і невдачі <i>Практичне заняття № 10</i> <u>Питання до заняття</u> 1. Різні культури – різні правила обміну інформацією. 2. Культурні стереотипи і асоціації. 3. Причини виникнення перешкод у міжкультурній комунікації. 4. Міжкультурний конфлікт та його характеристики. 5. Поняття культурного шоку. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 6, 7 Додаткові: 8, 10, 11, 12, 15, 17, 20, 21 Інтернет-ресурси: 32, 33, 34, 35	2
	<i>Самостійна робота</i> Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка реферативного повідомлення / доповіді.	6

Усвідомлювати роль невербальних каналів на початку спілкування; пояснювати основні засади паралінгвістики як науки; розуміти значення інтонації як найбільш складного явища серед фонаційних особливостей мови; аналізувати типові якості особистості з погляду паралінгвістики; виділяти мімічні знаки, характеризувати їхнє значення; характеризувати жести-табу в різних культурах.	Тема 11. Особливості невербальної комунікації Лекція № 8 <u>План лекції</u> 1. Взаємозв'язок вербальних і невербальних засобів спілкування. 2. Паралінгвістика як наука. 3. Фонація. Кінесика. Жести. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 3, 4, 5, 6 Додаткові: 8, 9, 12, 17, 24, 25 Інтернет-ресурси: 26, 28, 30, 31, 33, 35	2
	<i>Самостійна робота</i> Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу, підготовка до практичного заняття, відбір ілюстративного матеріалу для кейс-стаді.	4
	Практичне заняття № 11 <u>Питання до заняття</u> 1. Уміння читати мову несловесного зв'язку – умова ефективного спілкування. 2. Правила просторової організації. 3. Значення візуального контакту.	2
Усвідомлювати особливості кризових комунікацій; розуміти сутність поняття «переговори», «суперечка»; пояснювати особливості різних видів суперечки; аналізувати перформанс як повідомлення у просторі; характеризувати особливості і типи соціальних драм; виділяти ознаки кризових ситуацій; аналізувати психологічно м'який підхід до переговорів; характеризувати психологічно жорсткий підхід; виділяти головні ознаки ділової суперечки; аналізувати способи ведення суперечки.	Тема 12. Комунікативні технології. Теорія переговорів Практичне заняття № 12 <u>План лекції</u> 1. Поняття про соціологічні і психологічні моделі комунікації. 2. Політичні технології: основні поняття. 3. Поняття про переговори. 4. Методика ведення переговорів. 5. Особливості Гарвардської моделі переговорів. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 3, 4, 5, 6 Додаткові: 9, 12, 14, 17, 19, 21, 25 Інтернет-ресурси: 30, 32, 33, 34	2
	<i>Самостійна робота</i> Вивчення та доповнення матеріалу лекції, підбір ілюстративного матеріалу. Підготувати доповідь-презентацію на одну із запропонованих тем: «Демонстрація як комунікація», «Комунікативні дії в роботі прес-служб», «Аналіз висвітлення однієї події різними ЗМІ».	6
Індивідуальне завдання	Курси на платформі Prometheus або на інших сервісах, участь у наукових заходах; складання ментальної карти до теми; есе.	24
ВСЬОГО:		120 / 4

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. К., 2009.
2. Вуколова В.О. *Основи теорії мовної комунікації : опорний конспект лекцій*. Вінниця: ВРВ ВТЕІ КНТЕУ, 2017.
3. Косенко Ю.В. Основи теорії мовної комунікації. Навчальний посібник. Суми, 2011.
4. Селіванова О.О. Основи теорії мовної комунікації: підруч. Черкаси, 2011.
5. Семенюк О.А., Паращук В.Ю. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. К., 2010.
6. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. К., 2010.
7. Communication Theory / ed. by C. David Mortensen. N.Y., 2017.

Додаткові

8. Актуальні тренди сучасного комунікативного простору: колективна монографія / за заг. ред. В.Д. Демченка. Дніпро, 2020.
9. Беркешук І.С., Дзюбак Н.М. Основи теорії мовної комунікації: Навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський, 2019.
10. Гутиряк О. Міжкультурна комунікація: до визначення поняття. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип 47. Том 2. С. 205–208.
11. Даниліна О., Каліна І., Штепенко О. Інтеграція міжкультурної комунікації у вітчизняний освітній процес. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Випуск 45. Том 1. С. 194-199.
12. Дегтярьова К.В. Основи теорії мовної комунікації : навч.-метод. посіб. Полтава, 2012.
13. Квіт С. М. Масові комунікації: підручник. К., 2008.
14. Кучеренко І. А., Мамчур Л. І. Основи мовної комунікації: навчальний посібник. Умань, 2018.
15. Нечипоренко В. О. Значення кроскультурної психології для формування міжкультурної компетентності філолога. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України*: зб. наук. пр. X Міжнар. наук.-практ. конф. Вінниця: ВТЕІ ДТЕУ, 2022. Ч. 4. С. 199 – 206.
16. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. / Укладач О. А. Новицька. Маріуполь, 2018.
17. Піз А., Піз Б. Мова рухів тіла [пер. з англ.]. Розшир. вид. Київ, 2018.
18. Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології ХХІ століття. Київ, 2017.
19. Райт Н. Кризове консультування. Як діяти і що говорити у критичних ситуаціях = Crisis & trauma counseling. What to do and say when it matters most! [пер. з англ.]. К., 2018.
20. Ребрій О. В. Теорія міжкультурної комунікації : конспект лекцій. Харків, 2022.

21. Стахів М. Український комунікативний етикет: навч.-метод. посібник. К., 2008.
22. Croucher S. Understanding Communication Theory: A Beginner's Guide. New Zealand, 2015.
23. Encyclopedia of Communication Theory / ed. by S.W. Littlejohn, K.A. Foss. Thousand Oaks, 2009.
24. Griffin Em. A First Look at Communication Theory. McGraw-Hill, 2001.
25. Holmes D. Communication Theory: Media, Technology and Society. Thousand Oaks, 2005.

Інтернет-ресурси

26. Лінгвістичний портал MOVA. URL: <http://www.mova.info>
27. Освітня платформа "Є-мова". URL: <https://emova.org.ua/>
28. Словопедія. URL: http://slovopedia.org.ua/#google_vignette
29. Український лінгвістичний портал. URL: <http://www.ulif.org.ua/ulif/>
30. Communication Theory. URL: <https://www.communicationtheory.org/>
31. David Crystal's website. <https://www.davidcrystal.com/GBR/David-Crystal>
32. Eurolinguistix. URL: <https://www1.ku.de/SLF/EngluVglSW/ELiX/index.htm>
33. Glossary of linguistics terms. URL: <https://glossary.sil.org/term>
34. Lexicon of Linguistics. URL: <https://lexicon.hum.uu.nl/>
35. Linguistics Resources. URL: <https://www.sil.org/linguistics/linguistics-resources>
36. Linguistics: Online resources. URL: <https://libguides.bodleian.ox.ac.uk/linguistics/online-resources>
37. The Virtual Linguistics Campus (OER). URL: <https://oer-vlc.de/>
38. World Atlas of Language Structures. URL: <https://wals.info/>
39. The National Museum of Language. URL: <https://languagemuseum.org/>
40. Language and Linguistic Science URL: <https://subjectguides.york.ac.uk/language/resources>